

بِزَمَادِهِ عَلَى فَرْوَجِ الْفَيْ
لَيْسَ
وَأَرْوَيْهِمَا أَنْتَ
وَأَنْتَ وَالْبَابُ

NOAH GORDON GYDYJOJAS

AVICENOS MOKINYS

Alma littera

1

ŠĖTONAS LONDONE

SLINKO PASKUTINĖS NERŪPESTINGOS, RAMYBĖS IR PALAIMOS kupinos Robo Džėjaus valandėlės, bet jis, dar nieko nenujusdamas, manė, kad trintis apie tėvų namus su broliais ir seserimi yra sunkus išmėginimas. Buvo ankstyvas pavasaris, saulė kybojo dar neaukštai ir jos spinduliai šiltais liežuviais vis taikėsi įsibrauti po šiaudiniu stogu, tad Robas sėdėjo išsikėtojęs palei duris ant grubaus akmeninio slenksčio ir mėgavosi maloniomis akimirkomis. Nelygia, duobėta Dailidžių gatve lėtai žingsniavo moteris. Gatvė prašyte prašėsi taisoma, kaip ir dauguma aplinkinių namelių, kurių gyventojai, nagingi amatininkai, pragyvenimui užsidirbantys statydami tvirtus namus turtingesniesiems ir sulaukusiems daugiau sėkmės, sau būstą buvo susirentę atmestiniai.

Pasidėjęs greta krepšį su ankstyvaisiais žirniais, Robas aižė ankštis, stengdamasis nenuleisti akių nuo mažesniųjų, – tokią turėjo pareigą, kai mamos nebūdavo namie. Šešerių metų Viljamas Stiuartas ir ketverių Ana Merė kvatodamiesi kapstėsi namo pašonėje užsiėmę savais, tik jiems suprantamais žaidimais. Pusantrų metų Džonatanas Karteris gulėjo ant avikailio, seilėjosi ir burbuliavo viskuo patenkintas. Septynmetis Samuelis Edvardas jau buvo nuo Robo pasprukęs. Gudragalvis Samuelis, užuot padėjęs Robui darbuotis, visada kažkaip sugebėdavo dingti, ir Robas širdamas vis jo dairėsi. Vieną po kitos aižydamas žalias ankštis, nykščiu braukė žirnius iš slidžių, tarsi vaškuotų jų guolių, kaip matė darant mamą, ir jo pirštai nesiliovė judėję net moteriai pasukus tiesiai prie jo.

Purvino jos korseto lankai kėlė krūtinę ir šiai judant kartais kyštelėdavo parausvintas spenelis, o mėsingas veidas net švietė išdažytas. Robas Džėjus tebuvo devynerių, bet Londono vaikas šliundra pažindavo iš tolo.

– Na štai, pagaliau. Ar čia Nataneilio Koulo namai?

Robas žiūrėjo į ją piktai, nes paleistuvės jau ne kartą buvo varsčiusios namų duris ieškodamos tėvo.

– O kas klausia? – atrėžė šiurkščiai, džiaugdamašis, kad tėvas išėjęs ieškoti darbo ir šita moteriškė jo neras, o mama nunešė į miestą savo siuvinius ir bus išvengusi tokios gėdos.

– Žmona jį kviečia. Ji mane ir atsiuntė.

– Ką reiškia – *kviečia*? – miklūs jauni pirštai liovėsi maigę ankštis.

Iš balso ir žodžių pajutusi Robo nuomonę apie save, kekšė žvelgė į jį šaltai.

– Ji – tavo motina?

Robas linktelėjo.

– Jai prasidėjo gimdymas. Nekokie reikalai. Ji Eglstano arkli-dėse, šalia Purvinosios prieplaukos. Greičiau suieškok tėvą ir pasakyk, – tai tarusi moteris nuėjo.

Berniukas sumišęs apsidairė.

– Samueli! – šuktelėjo, bet tas prakeiktas berniūkstis ir vėl lindėjo balažin kur, tad Robas atitraukė Viljamą ir Aną Merę nuo jų žaidimų. – Vilemai, prižiūrėk mažuosius.

Tada šoko į gatvę ir leidosi bėgti.

Tie, kurių kalbomis vertėjo pasitikėti, tvirtino, kad 1021-aisiais Viešpaties metais, kai Agnesė Koul pastojo aštuntąjį kartą, siautėjo šėtonas. Neišvengta žmonių nelaimių ir gamtos baisių. Praėjusį rudenį derlių laukuose buvo sunaikinę smarkūs šalčiai, nuo jų ledu anksti pasidengė upės. Lietūs pylė kaip niekad smarkiai, o po staigaus atodrėkio į Temzę plūstelėjo aukšta potvynio banga, vanduo griovė tiltus ir vertė namus. Švysčiodamos vėjuotame žiemos danguje, krito žvaigždės, pasirodė ir kometa. Vasario mėnesį sudrebėjo žemė. Žaibas nuskėlė Nukryžiuotajam galvą, ir žmonės murmėjo, kad Kristus užmigo kartu su visais šventaisiais. Sklido gandai, kad vienas šaltinis tris dienas plūdo krauju, keliautojai pasakojo miškuose ir slaptinguose vietose regėję nelabąjį.

Savo vyresniajam sūnui Agnesė tų tauškalų liepė nepaisyti, bet nerimaudama dėl visa ko perspėjo Robą Džėjų, kad jeigu pasitaikytų išvysti ar nugirsti ką nors neįprasta, jis turįs persižegnoti.

Žmonės tais metais ėmė burnoti prieš Dievą, nes žuvus derliui atėjo sunkūs laikai. Nataneilis jau keturis mėnesius nieko neuždirbo ir laikėsi tik iš to, ką dailiai siuvinėdama pelnydavo žmona.

Kadaise, vos susituokę, juodu buvo be galo įsimylėję ir drąsiai žvelgė į ateitį: Nataneilis ketino prasigyventi tapęs meistru ir statydamas namus. Tačiau dailidžių gildijoje kopti aukštyn sekėsi lėtai, jos tikrintojai dėl bandomųjų statinių smulkmeniškai priekabaudavo, tarsi kiekvienas būtų skirtas pačiam karaliui. Nataneilis šešerius metus atidirbo mokiniu, paskui dar dvylika – pameistriui. Jau būtų galėjęs siekti meistro vardo, kad gautų teisę savarankiškai imtis namų statybos, tačiau reikėjo nemažai jėgų ir lėšų, ir tokiais vargingais laikais Nataneilis nesiryžo nė mėginti.

Jų gyvenimas ir toliau sukosi apie amato broliją, bet tokiais laikais ir Londono dailidžių gildija ne kažin ką galėjo padėti. Nataneilis kas rytą prisistatydavo į ją ir tuoj pat išgirdavo, kad darbo nėra. Kaip ir kiti nevilties iškamuoti vyrai, paguodos jis ieškodavo siurbdamas gėrimą, jų vadinamą rašalu: kuris nors iš dailidžių atsinešdavo medaus, kitas išsitraukdavo žiupsnį prieskonių, o jau vyno ąsotį gildijoje rasti nebuvo sunku.

Dailidžių žmonos Agnesei pasakojo, kad neretai vienas kuris iš likimo bendrų išėjęs parsivesdavo mergšę, o bedarbiai apgirtę jų vyrai laukdavo eilės su ja sugulti.

Bet Agnesė nepaisė Nataneilio nesėkmių ir silpnybių, jo neatstumdavo, nes labai mėgo kūniškus malonumus. Nataneilis nuosirdžiai stengėsi, kad jos pilvas vis būtų didelis, ir, vos tik spėjus jam ištuštėti, tuoj vėl pripildydavo, bet artėjant laikui gimdyti imdavo vengti namų. Jų gyvenimas klostėsi beveik taip, kaip rūsčiai pranašavo Agnesės tėvas, kai ji, jau nešiodama Robą, ištekėjo už šio jauno dailidės, atvykusio į Votfordą pagelbėti statyti jų kaimynui daržinės. Tėvas tada dėl visko kaltino jos mokslus ir sakė, kad moteriai išsilavinimas tik gašlių kvailysčių prikemša į galvą.

Jos tėvas tuo metu valdė nedidelį ūkį, jam dovanotą Etelredo iš Vesekso kaip atlygį už karo tarnybą. Iš Kempų jis pirmasis tapo jomenu. Volteris Kempas išsiuntė dukterį mokytis vildamasis, kad

išsilavinusi ištekęs už žemvaldžio, nes didelių dvarų savininkams būdavo paranku turėti patikimą žmogų, mokantį rašyti ir skaičiuoti, o juo juk galėtų būti ir žmona? Jis širdo dukrai sau į porą išsirinkus prastakilmį, tinkantį vien kūniškiems malonumams tenkinti. Bet jam, vargšeliui, nepavyko atimti iš jos palikimo. Po Volterio Kempo mirties menkutės jo valdos už mokesčių skolas grįžo karūnai.

Tačiau toli siekusi svajonė Agnesės gyvenime paliko neišdildomą žymę. Jos atmintyje penkeri metai, vaikystėje praleisti vienuolyno mokykloje, buvę patys laimingiausi. Vienuolės avėjo skaisčiai raudonais bateliais, vilkėjo baltomis ir violetinėmis tunikomis, gobėsi švelniais lyg debesėliai šydais. Jos išmokė Agnesę skaityti ir rašyti, šiek tiek susigaudyti lotyniškai, kiek reikėjo katekizmui suprasti, sukirpti drabužius, siūti nematomomis siūlėmis ir itin dailiai siuvinėti; tokie darbeliai, vadinami angliškais siuviniais, buvo graibstomi net Prancūzijoje.

Tos „kvailystės“, išmoktos pas vienuolės, leido šeimai šiaip ne taip pramisti.

Šį rytą Agnesė ilgokai svarstė, ar verta eiti su siuviniais į miestą. Laikas gimdyti jau buvo čia pat, ji jautėsi išsiųtusi ir nerangi, tačiau kamaroje baigėsi beveik visos atsargos. Būtinai turėjo užsukti į Bilingsgeito turgų ir miltų, ir ko nors geresnio, tačiau prieš tai jai reikėjo gauti pinigų iš siuvinų pirklio. Šis gyveno Sadarke, kitapus upės. Nešina mažu ryšulėliu, Agnesė Temzės gatve lėtai pėdino link Londono tilto.

Temzės gatvėje, kaip visada, grūdosi nešuliniai gyvuliai ir krovikai, gabenantys prekes iš didžiulių, tamsių tarsi urvai sandėlių ir prieplaukose styrančio laivų stiebų miško. Triukšmas gairvino ją tarsi lietus per sausrą. Nepaisydama šeimą kamuojančių bėdų, Agnesė jautėsi dėkinga Nataneiliui, kad ištraukė ją iš ūkio ir Votfordo.

Šitas miestas jau labai patiko!

– Kekšės vaike! Tučtuojau grįžk ir atiduok mano pinigus. Gražink tuojau pat! – spiegė įniršusi moteris, bet Agnesė nematė, kam ji taip šaukia.

Svetimų kalbų žodžių pynes pertraukdavo juokas. Lyg meiliausi linkėjimai liejosi keiksmiai.

Agnesė praėjo pro būrelį skarmaluotų vergų, nešančių geležies luitus į šalia laukiančius laivus. Lodydami šunis, tie vargetos trilinki tempė nepakeliamą savo naštą, ant skustų galvų tarsi perlai tviskėjo prakaito lašeliai. Į nosį česnaku tvoskė sušutę jų kūnai, metalu atsidavė ketus; buvo justai ir malonesnis kvapas – šalia iš vežimaičio žmogus pardavinėjo mėsa įdarytus pyragėlius. Agnesė pajuto burnoje kaupiantis seiles, tačiau užčiuopė kišenėje vienintelę monetą ir prisiminė alkanus vaikus namie.

– Ne pyragėliai, o nuodėmė! – šuktelėjo pardavėjas. – Karšti ir gardūs!

Prieplaukoje kvepėjo saulėje išilusiais sakais ir dervuotomis virvėmis. Eidama Agnesė pridėjo delną prie pilvo ir pajuto, kaip muistosi kūdikis, plūduriuodamas savajame vandenyne jai tarp strėnų. Ties gatvės kampu trys muzikantai pūtė dūdelę, skambino arfa ir mušė būgną, o būrys kepures gėlėmis apsikaišusių jūreivių visa gerkle traukė dainą. Eidama pro šalį Agnesė pamatė vyrą, atsirėmusį į keistą Zodiako ženklais išpieštą vežimą. Buvo gal keturiasdešimties, jau retėjančiais, bet vis dar tamsiai rudais, kaip ir barzda, plaukais, malonių bruožų. Už Nataneilį būtų buvęs dailesnis, tik smarkiai nutukęs. Jo veidas švietė raudoniu, o pilvas pūpsėjo atsikišęs veik kaip jos pačios. Bet tas apkūnumas neatrodė atgrasus; priešingai, gerai nuteikiantis ir žavus, aiškiai visiems liudijantis, kad šis žmogus draugiškas, smagiai nusiteikęs ir be galo mėgstantis visa, kas gyvenime gali būti malonu. Žydrose akyse blyksintys žiburėliai puikiai derėjo su šypsena.

– Dailioji ponია, ar būsi mano? – staiga paklausė tas vyras.

Agnesė krūptelėjusi grįžtelėjo per petį pažiūrėti, su kuo jis čia šnekasi, bet aplinkui daugiau žmonių nebuvo.

– Cha! – šiaip ji būtų tik žvilgsniu nutvilkiusi akiplėšą ir išmetusi jį iš galvos, tačiau pokštus mėgo ir pati, tad toks linksmy plaučių nepažįstamasis jai tiko.

– Mudu sukurti vienas kitam. Mano ponია, dėl tavęs galėčiau ir numirti, – žvaliai šuktelėjo vyras jai pavymui.

– Jau nebūtina, ponuli. Viešpats Jėzus patį aplenkė, – atsiliepė Agnesė.

Kilstelėjusi galvą, atlošusi pečius ir gundomai kryptelėjusi klubais ji nužingsniavo tolyn, nešdama priešais neįtikimai didžiulį kūdikio išpūstą pilvą ir juokdamasi kartu su storuliu.

Jau senokai nepasitaikė, kad koks vyras girtų jos moteriškumą, tegu ir juokais, tad po tų kelių nerimtų žodelių Agnesė jau gerokai linksmesnė brovėsi per Temzės gatvės minią. Tebesišypsodama artėjo prie Purvinosios prieplaukos, ir tą akimirką staiga nusmelkė skausmas.

– Motina gailestingoji, – sušnibždėjo ji.

Skausmas dūrė dar kartą, iš pradžių pilve, bet tuoj pat apėmė ir protą, ir visą kūną, kad ji nebepajėgė stovėti. Vos tik susmuko ant gatvės grindinio, pratrūko jos vandenys.

– Žmonės! – šūktelėjo ji. – Padėkite!

Aplinkui tuojau susigrūdo miestelėnų minia, visiems rūpėjo paspoksoti. Agnesę iš visų pusių apstojo kojos. Per skausmo miglą ji išvydo virš jos palinkusių veidų žiedą.

Ji sudejavo.

– Ei, jūs tenai, dykaduoniai, – šalia suurzgė vienas vežikų. – Atsitraukite, duokite jai oro kvėpuoti. Ir netrukdykite mums užsidirbti duonai kasdieninei. Neškite ją iš gatvės, kad netrukdytų vežimams.

Agnesė buvo kažkur nunešta, ten tvyrojo prieblanda, buvo vėsiu ir smarkiai dvokė mėšlu. Per sąmyšį kažkas nudžiovė ryšulėlį su jos siuviniais. Giliau tamsoje šmėkščiojo ir lingavo neaiškūs dideli šešėliai. Šaižiai kaukštelėjo į lentą kanopa, nuaidėjo garsus prunkštimas.

– Kas čia darosi? Ne, čionai jos nešti negalima, – pasipiktino niurzgus balsas.

Priėjo mažas dirglus žmogelis atsikišusiu pilvu, su švarple tarp dantų. Išvydusi arklininko batus ir kepurę, Agnesė pažino Džefą Eglstaną ir suprato atsidūrusi jo arklidėje. Prieš metus, o gal dar šiek tiek anksčiau, Nataneilis taisė čia kelis gardus, ir ji tuoj pat įsikibo šito šiaudo.

– Pone Eglstanai, – silpnu balsu pratarė ji, – aš Agnesė Koul, žmona dailidės, kurį gerai pažįstate.

Jai pasirodė, kad arklininko veidu nuslinko šešėlis – kad ir nenorom, jis ją atpažino ir niūriai suvokė negalįs jos atstumti.

Eglstanui už nugaros blizgančiomis iš smalsumo akimis grūdosi žmonės.

Agnesė aiktelėjo.

– Gal kas nors būtų malonus ir rastų mano vyrą? – paprašė ji.

– Negaliu palikti arklidžių be priežiūros, – sumurmėjo Eglstas. – Turi eiti kas nors kitas.

Niekas nekrustelėjo ir nepratarė nė žodžio.

Agnesė kyštelėjo ranką kišenėn ir užčiuopė pinigėlį.

– Labai prašau, – pakartojo ir iškėlė monetą.

– Atliksiu šitą krikščionišką pareigą, – iš karto pasisiūlė viena moteris, neabejotinai gatvės kekšė.

Jos pirštai sugniaužė monetą tarsi žnyplėmis.

Skausmas gėlė nepakenčiamai, ši kartą kitoks, nepažįstamas. Agnesė buvo pratusi prie sąrėmių, pirmus du vaikelius pagimdė ne itin lengvai, bet paskui kūnas prisitaikė. Prieš gimdydama Aną Merę ir po jos kelis kartus persileido, bet ir Džonatanas, ir mergytė, vos tik nutekėjo vandenys, iš jos kūno vadavosi lengvai, it glotnios sėklytės, nejučia praspūstančios tarp pirštų. Penkis kartus gimdė, o tokio skausmo nebuvo patyrusi.

– Šventoji Agniete, – apdujusi sušnibždėjo į tylą, – šventoji Agniete, kuri globoji avinėlius, globok mane.

Gimdydama visada meldavo savo vardo šventąją, ir šventoji Agnietė padėdavo, bet ši kartą visas pasaulis buvo vien neatlėgstantis skausmas, o kūdikis iščiose – nelyginant didžiulis kamštis.

Po valandėlės jai trūkčiojamai klykiant dėmesį atkreipė gatve einanti pribuvėja, gerokai įkaušusi senė, ji tuojau pat keikdamasi iš arklidės išvaikė žiūrovus. Atsigręžusi į Agnesę, nužvelgė ją bjaurėdamasi.

– Tie vėplos paguldė tave tiesiai į mėšlą, – burbtelejo ji.

Bet jokios tinkamesnės vietos aplinkui nebuvo. Senė užvertė Agnesei sijonus virš juosmens ir perplėšė apatinius, nuo grindų priešais žiojintį tarpukojį nubraukė mėšlinus šiaudus ir čia pat rankas nusišluostė į purviną prijuostę.

Paskui iš kišenės išsitraukė buteliuką su taukais, jau patamsėjusiais nuo kitų moterų kraujo ir gleivių. Pirštais iškrapščiusi šleikščių riebalų, išsityrynė plaštakas lyg plaudamasi, tada atsargiai į atsivėrusią angą įkišo iš pradžių du pirštus, paskui tris, o paskui visą plaštaką; įsitempusi gimdyvė jau klykė nežmonišku balsu.

– Moterie, tau dar ne taip skaudės, – po akimirkos tarė pribuvėja, tepdamasi rankas iki alkūnių. – Tavo mažasis vargeta panorėjęs galėtų krimstelėti sau į kojos pirštą. Jis lenda užpakaliu į priekį.